

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud ČR rozhodl dne 10. února 2015 mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků v senátu složeném z předsedy Jana Musila (soudce zpravodaje) a soudců Jana Filipa a Vladimíra Kůrky ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **Ing. Rostislava Hakla**, a ve věci společné ústavní stížnosti stěžovatelů **Statutárního města Brna, městské části Brno-sever a Rady městské části Brno-sever**, obou se sídlem v Brně, Bratislavská 70, všichni zastoupení doc. JUDr. Zdeňkem Koudelkou, Ph.D., advokátem, AK se sídlem v Brně, Optátova 46, proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 11. 2014 č. j. 67 A 13/2014-113, za účasti **Krajského soudu v Brně**, jako účastníka řízení, a 1) politického hnutí **ANO 2011**, se sídlem v Praze 4, Pyšelská 2361/4, zastoupeného JUDr. Jiřím Nykodým, advokátem, AK se sídlem v Říčanech, 17. listopadu 230, 2) **Sdružení občanů Lesné**, se sídlem v Brně, Ježkova 8, zastoupeného JUDr. Romanem Vaňkem, Ph.D., advokátem, AK se sídlem v Brně, Těsnohlídkova 9, a 3) **Mgr. Petra Hladíka**, zastoupeného Mgr. Martinem Karlínem, advokátem, AK se sídlem v Brně, Lidická 57, jako vedlejších účastníků řízení, **t a k t o:**

- I. **Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 13. 11. 2014 č. j. 67 A 13/2014-113, bylo porušeno základní právo stěžovatele Ing. Rostislava Hakla na přístup k voleným a jiným veřejným funkcím, zaručené v článku 21 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.**
- II. **Týmž usnesením Krajský soud v Brně porušil základní právo stěžovatele Statutárního města Brno, městské části Brno-sever na výkon práva na samosprávu svobodně zvoleným zastupitelstvem, zaručeného článkem 101 odst. 1 Ústavy ve spojení s čl. 100 odst. 1 a čl. 8 Ústavy, čímž rovněž porušil zákaz nezákonného státního zásahu do činnosti územního samosprávného celku, zakotvený v článku 101 odst. 4 Ústavy.**
- III. **Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 11. 2014 č. j. 67 A 13/2014-113, se proto ruší.**
- IV. **Rozhodnutí ministra vnitra ze dne 8. 12. 2014, o vyhlášení opakovaných voleb do zastupitelstva obce Brno-sever, oznámené sdělením č. 289/2014 Sb., se ruší.**

Odůvodnění:

I.

1. V ústavní stížnosti Ing. Rostislava Hakla ze dne 20. 11. 2014, doručené Ústavnímu soudu dne 21. 11. 2014, a ve společné ústavní stížnosti Statutárního města Brna, městské části Brno-sever a Rady městské části Brno-sever ze dne 21. 11. 2014, doručené Ústavnímu soudu dne 21. 11. 2014, stěžovatelé navrhli, aby Ústavní soud

nálezem zrušil v záhlaví uvedené usnesení Krajského soudu v Brně vydané v řízení o návrhu na neplatnost voleb do Zastupitelstva městské části Brno-sever konaných ve dnech 10. a 11. října 2014.

2. Statutární město Brno, městská část Brno-sever a Rada městské části Brno-sever, v návrhu uvedly, že společnou ústavní stížnost podávají podle čl. 87 odst. 1 písm. c) a písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“).

3. Všichni stěžovatelé současně navrhli, aby věc, která se jejich návrhu týkala, byla projednána jako naléhavá ve smyslu ustanovení § 39 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), a dále, aby Ústavní soud odložil vykonatelnost ústavní stížností napadeného rozhodnutí krajského soudu dle ustanovení § 79 odst. 2 zákona o Ústavním soudu.

4. Usnesením ze dne 27. 11. 2014 č. j. III. ÚS 3673/14-8 Ústavní soud rozhodl, že ústavní stížnost Ing. Rostislava Hakla a společná ústavní stížnost stěžovatelů Statutárního města Brna, městské části Brno-sever, a Rady městské části Brno-sever se spojují ke společnému řízení a budou nadále vedeny pod sp. zn. III. ÚS 3673/14. Zároveň bylo rozhodnuto, že věc bude projednána jako naléhavá.

5. Podáním ze dne 5. 12. 2014 požádal pan Adam Adámek, zastoupený JUDr. Pavlem Holubem, advokátem, AK Holub & PARTNEŘI, se sídlem v Brně, Kopečná 14, o přiznání postavení vedlejšího účastníka s argumentem, že má na výsledku řízení právní zájem, neboť je voličem zapsaným ve volebním seznamu Městské části Brna-sever. Usnesením ze dne 9. 12. 2014 č. j. III. ÚS 3673/14-22 Ústavní soud rozhodl, že Adamu Adámkovi se postavení vedlejšího účastníka řízení nepřiznává, neboť výsledek řízení vedeného před Ústavním soudem nemá pro osobní poměry navrhovatele jako voliče žádný přímý důsledek.

6. Dne 8. 1. 2015 usnesením č. j. III. ÚS 3673/14-61 Ústavní soud odložil vykonatelnost usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 11. 2014 č. j. 67 A 13/2014-113 a vykonatelnost rozhodnutí ministra vnitra ze dne 8. 12. 2014 č. 289/2014 Sb., o vyhlášení opakovaných voleb do zastupitelstva obce Brno-sever.

II.

7. Z ústavních stížností, z napadeného rozhodnutí krajského soudu a ze spisu Krajského soudu v Brně sp. zn. 67 A 13/2014, který si Ústavní soud vyžádal, vyplývají následující skutečnosti.

8. Ve dnech 10. a 11. 10. 2014 se konaly volby do Zastupitelstva městské části Brno-sever. Volební obvod městské části byl rozdělen do 45 volebních okrsků a počet volených členů zastupitelstva byl 35. Dle zápisu o výsledku voleb do zastupitelstva obce ze dne 11. 10. 2014 celkový počet osob zapsaných ve výpisech ze seznamu voličů a jejich dodatků byl 25 780, celkový počet voličů, kterým byly vydány úřední obálky, činil 14 563 a celkový počet odevzdaných úředních obálek byl 14 533.

II/1 Řízení o návrhu na neplatnost voleb dle § 59 odst. 3 s. ř. s.

9. Dne 24. 10. 2014 Mgr. Petr Hladík, zapsaný do seznamu voličů v příslušném volebním obvodě, ve volbách kandidující, podal u Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) návrh na vyslovení neplatnosti uskutečněných voleb do Zastupitelstva městské části Brno-sever. V návrhu tvrdil, že ve volbách byl porušen zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o volbách“), a ústavněprávní předpisy, na základě nichž byl zákon vydán, a to způsobem, který ovlivnil výsledky voleb. Podle navrhovatele byly ve volbách masovým způsobem použity metody rozporné s regulérním průběhem svobodných a demokratických voleb. Vůle podstatné části voličů prý byla ovlivněna „klasickým kupováním hlasů“ za částku 300 Kč až 1000 Kč. Kromě toho byly voličům za volbu vybrané strany nabízeny náramky, umožňující volný vstup na zábavu v Lidovém domě Musilka v Brně-Husovicích, Musilova 2, s bezplatnou konzumací jídla a pití. Podle navrhovatele šlo o prokazatelný organizovaný systém uplácení voličů, proto by krajský soud měl rozhodnout o neplatnosti voleb. V doplnění návrhu navrhovatel tvrdil, že k ovlivňování vůle voličů docházelo ve dvanácti volebních okrscích č. 20005, 20006, 20007, 20008, 20009, 20010, 20011, 20012, 20023, 20024, 20025 a 20026.

10. Dne 13. 11. 2014 usnesením č. j. 67 A 13/2014-113 krajský soud rozhodl tak, že volby do Zastupitelstva městské části Brno-sever, konané ve dnech 10. – 11. 10. 2014, jsou neplatné (výrok I) a rozhodl o nákladech řízení (výrok II). Toto usnesení je napadeno nyníjšími ústavními stížnostmi.

II/2 Odůvodnění usnesení krajského soudu o zrušení voleb

11. Krajský soud v části II odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že při posuzování důvodnosti návrhu vyšel z nálezu Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 73/04 (N 17/36 SbNU 185; 140/2005 Sb.), dále poukázal na body 27 až 29 nálezu ze dne 29. 1. 2007 sp. zn. IV. ÚS 787/06 (N 16/44 SbNU 201) a nález ze dne 18. 1. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 57/10 (N 2/60 SbNU 11).

12. Důvodnost návrhu krajský soud posuzoval ve třech krocích podle algoritmu posuzování volebních stížností, zformulovaného Nejvyšším správním soudem v usnesení ze dne 2. 7. 2004 sp. zn. Vol 6/2004 (354/2004 Sb. NSS), dle něhož podmínkami vyhovění volební stížnosti jsou 1. protizákonnost, 2. existence přímého vztahu mezi touto protizákonností a výsledkem voleb, a 3. „zatemnění“ volebních výsledků. K otázce protizákonnosti krajský soud poukázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2006 sp. zn. Vol 36/2006 (960/2006 Sb. NSS), a k požadované intenzitě protizákonnosti, jež dopadá na výsledek voleb, uvedl, že musí dosahovat takového stupně, že je možno se důvodně domnívat, že pokud by k protizákonnému jednání nedošlo, byl by volební výsledek zřejmě odlišný.

13. V části III odůvodnění krajský soud vyjmenoval v řízení provedené důkazy a uvedl jejich obsah, mimo jiné i obsah svědecké výpovědi svědka Adama Adámka. Krajský soud zmínil i plakát „Romové pojd' me všichni volit“, z něhož zjistil, že v pátek 10. 10. a v sobotu 11. 10. 2014 se měly uskutečnit „dva dny V.I.P. romské zábavy“ v Lidovém domě „Musilka.“ Na plakátu bylo mimo jiné uvedeno, že jídlo a pití bude zdarma a vstup zdarma (na vstupenky VIP).

14. V části IV odůvodnění krajský soud shrnul svá skutková zjištění, jimiž měl za prokázáno, že Adam Adámek uspořádal na „Musilce“ v sobotu večer dne 11. 10. 2014 koncert a zábavu jen pro osoby, které se voleb do obecních zastupitelstev účastnily a kterým byly bezprostředně po volbách vydány před základními školami na Vranovské a Merhautově ulici a na náměstí Republiky v Brně náramky umožňující účast na večerní zábavě s konzumací jídla a pití. Rovněž bylo prokázáno, že zábavy se účastnily stovky lidí, podle svědka Adámka mělo jít o 600 lidí, podle svědkyně Kučerové o 500 lidí, s ohledem na kapacitu „Musilky.“ Dále měl krajský soud za prokázané, že vylepování plakátů a zvaní na zábavu bylo určeno Romům, jimž bylo při vylepování a zvaní doporučováno „volit starostu Hakla.“

15. Prokázána byla podle krajského soudu existence „romských koordinátorů“, kteří měli dovést voliče k příslušným volebním místnostem; nebylo prokázáno, že by tito koordinátoři předávali romským voličům vyplněné hlasovací lístky nebo tyto voliče nabádali, aby volili konkrétního kandidáta; krajský soud připustil, že funkce koordinátorů mohla být skutečně jen koordináční, tj. dovést voliče k příslušným volebním místnostem.

16. Prokázána byla podle názoru krajského soudu věcná a časová souvislost mezi pozváním na akci na „Musilce“ spojeným s doporučením „volit starostu Hakla“, mezi účastí Romů ve volbách a jejich účastí na akci na „Musilce.“

17. Podle krajského soudu nebylo prokázáno, že by voliči vstupovali do volebních místností s předvyplněnými volebními lístky, popř. že by při jejich vyplňování ve volebních místnostech byla prováděna jakákoliv přímá kontrola „koho volí“, ani že by Adam Adámek jednotlivé voliče instruoval závazně (popř. dokonce pod jakoukoliv sankcí), koho mají volit. Přesto však podle názoru krajského soudu i „pouhé“ doporučení mohlo být za určitých podmínek vnímáno jako závazné určení pravidla „koho volit.“ Tak tomu je prý tehdy, jde-li o doporučení vydané osobou, která je adresáty doporučení vnímána jako formální či neformální autorita. Je-li pak s doporučenou činností spojeno i určité protiplnění, které tato autorita poskytuje (výhoda pro adresáty, budou-li se doporučením řídit), je vnímání závaznosti tohoto doporučení ještě umocněno, jak tomu bylo i v posuzovaném případě. Je tak dle krajského soudu zřejmé, že Romové starostu Hakla fakticky volili a činili tak proto, že jim Adam Adámek jeho volbu doporučil a za účast na volbách slíbil bezplatný vstup a konzumaci na zábavě na „Musilce.“

18. Krajský soud dále posuzoval, zda stav, kdy vůle voličů byla ovlivněna slibem bezplatné zábavy, byl rozporný se zákonem, přičemž za klíčové východisko považoval závěry plynoucí z citovaného nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 57/10, podle něhož je pojetí voleb „obchodně tržním způsobem“ v extrémním a hrubém nesouladu s principy demokratického právního státu, bez ohledu na to, zda tento „obchodně tržní

způsob“ je praktikován samotnými kandidáty (či volebními uskupeními) nebo jinými osobami, jež tento způsob praktikují ve prospěch kandidátů (volebních uskupení); v této souvislosti poukázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 4/11, dle něhož není rozhodující, zda se podařilo prokázat, že nakupování hlasů a účasti ve volbách organizovala volební strana. Podstatné je, zda závadné volební chování mohlo ovlivnit výsledek voleb, nikoli zda ovlivnilo zvolení konkrétního kandidáta a kdo to způsobil.

19. Podle názoru krajského soudu byla vůle celé řady romských voličů ovlivněna. Šlo prý o voliče, kteří by „za normálních okolností“ k volbám pravděpodobně vůbec nešli. Adam Adámek jim však za účast ve volbách slíbil zábavu a pohoštění, a současně jim doporučil, koho mají volit. Ovlivnil tak prý vůli voličů nejen v tom smyslu, aby k volbám šli (což by mohlo být vnímáno pozitivně), ale silou jeho autority a vinou údajné „politické negramotnosti“ těchto voličů ovlivnil i to, koho mají volit. Tento stav byl podle krajského soudu „již za akceptovatelnou hranicí.“ Krajský soud tudíž shledal navrhovatelem tvrzenou nezákonnost.

20. Dále se krajský soud zabýval tím, zda mezi volební vadou a výsledným složením zastupitelského sboru existuje příčinná souvislost nebo alespoň možná příčinná souvislost, přičemž existenci této souvislosti v daném případě shledal.

21. Krajský soud následně postupem podle § 45 odst. 1 zákona o volbách zjišťoval, o kolik hlasů by musela volební strana č. 1 (Česká strana sociálně demokratická) přijít, aby 34. mandát nezískala, za předpokladu, že zisky ostatních stran se nemění, přičemž dospěl k závěru, že pokud by získala volební strana č. 1 o 700 hlasů méně, činila by hodnota jejího podílu v případě 34. rozdělovaného mandátu 10 913,66, což je méně, než hodnota podílu volební strany č. 12 (Sdružení občanů Lesné, podíl 10 947,11), která by tak 34. rozdělovaný mandát získala. Zároveň je to méně, než hodnota podílu volební strany č. 11 (Občanská demokratická strana, podíl 10 921,66), která by tak získala poslední rozdělovaný (35.) mandát. Z uvedeného podle krajského soudu plyne, že pokud by volební strana č. 1 obdržela o 700 hlasů méně, neobdržela by 6 mandátů, nýbrž jen 5. Tento závěr pokládal krajský soud za potvrzený i kontrolním přepočtem, vyžádaným krajským soudem od Českého statistického úřadu.

22. Krajský soud uzavřel, že mezi volební vadou a složením zastupitelského sboru existuje možná příčinná souvislost, neboť v důsledku této volební vady přišlo k volbám a volilo konkrétního kandidáta volební strany č. 1, event. volební stranu č. 1, nezanedbatelné množství voličů (více než 100) z nichž každý měl k dispozici 35 hlasů, přičemž již úbytek 700 hlasů znamená, že volební strana č. 1 by získala o jeden mandát méně.

23. Krajský soud se dále zabýval otázkou, zda v důsledku zjištěné nezákonnosti došlo k „*zatmění voleb*“, přičemž tuto podmínku shledal naplněnou. Poukázal na výsledky dokazování, z nichž vyplynulo, že zábavy na „Musilce“ se zúčastnilo „několik stovek lidí“, drtivá většina návštěvníků disponovala modrým náramkem, který obdržela za účast ve volbách.

24. Z volební dokumentace krajský soud zjistil, že ve volebních okrscích č. 20006, 20009, 20010, 20011 a 20023, bylo odevzdáno 108 hlasovacích lístků, kde byl zaškrtnut toliko kandidát č. 1 ve volební straně č. 1, a 26 hlasovacích lístků, kde byla zaškrtnuta

jak tato volební strana, tak její kandidát č. 1. S ohledem na skutečnost, že se taková kombinace v jiných okrscích nevyskytuje, jevílo se krajskému soudu jako velmi pravděpodobné, že šlo o hlasovací listky odevzdané právě těmi „nestandardně se chovajícími“ voliči, kteří hovořili o tom, že hlas dají „jedničce“ či „starostovi Haklovi.“

25. Krajský soud měl za to, že vedle těchto voličů, kteří hlas odevzdali jen starostovi Haklovi coby kandidátovi č. 1 volební strany č. 1, existovalo nezanedbatelné množství dalších voličů, kteří jako „jedničku“ volili celou volební stranu č. 1, což prý plynulo jednak z logiky věci a jednak s ohledem na množství osob účastnících se zábavy na „Musilce“ s náramky, kterých bylo více než 134 (což je počet voličů, kteří v okrscích 20006, 20009, 20010, 20011 a 20023 označili na hlasovacím lístku toliko kandidáta č. 1). I kdyby však soud započítal toliko tyto voliče, činí součet jimi odevzdaných hlasů 1018, což je postačující k tomu, aby volební strana č. 1 přišla o svůj šestý mandát.

26. Krajský soud uzavřel, že došlo k uplácení voličů, jako k právem zapovězenému jednání, způsobilému ovlivnit výsledek voleb, „a to v takové míře, že je tu vysoká míra pravděpodobnosti hraničící s jistotou, že pokud by k tomuto jednání nedošlo, nebylo by Zastupitelstvo městské části Brno-sever zvoleno tak, jak bylo zvoleno.“ Nebylo však prokázáno, že za jednotlivé hlasy se vyplácely přímo konkrétní finanční částky.

III.

Argumentace ústavních stížností

27. V ústavních stížnostech všichni stěžovatelé shodně tvrdili, že napadeným usnesením krajského soudu byl porušen čl. 5 a čl. 102 odst. 2 Ústavy a čl. 21 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

28. Stěžovatel Ing. Rostislav Hakl uvedl, že je osobou, která kandidovala ve volbách do Zastupitelstva městské části Brno-sever a ve volbách získala mandát člena tohoto zastupitelstva. Tvrdí, že rozhodnutím Krajského soudu v Brně, kterým bylo rozhodnuto o neplatnosti voleb, bylo porušeno stěžovatelovo základní právo na přístup k voleným funkcím, zaručené článkem 21 odst. 4 Listiny.

29. Stěžovatelé Statutární město Brno, městská část Brno-sever a Rada městské části Brno-sever dále tvrdili, že „[r]ovněž bylo narušeno právo územních samosprávných celků na samosprávu a zákaz nezákonného vstupu orgánů státu, kterým je i krajský soud, do této samosprávy - čl. 100 odst. 1 a čl. 101 odst. 1 Ústavy“.

30. Podle přesvědčení stěžovatelů krajský soud aplikoval judikaturu Ústavního soudu, zejména nálezy sp. zn. Pl. ÚS 57/10 ve věci voleb do zastupitelstva města Krupka, nepřipadně, nesprávně a způsobem narušujícím ústavní práva. Dosavadní judikatura Ústavního soudu se týkala mnohem menších obcí, než je městská část Brno-sever s téměř 50 000 obyvateli a 37 780 voliči zapsanými do voličského seznamu. Pouhá abstraktní možnost ovlivnění voleb není pro jejich zrušení dostačující a vždy je nutné dokázat příčinnou souvislost mezi vytýkaným jednáním a intenzivním ovlivněním voleb.

31. Stěžovatelé polemizovali se závěrem krajského soudu o existenci volební korupce a poukázali na jeho skutková zjištění, jimiž nebylo prokázáno, že by voliči vstupovali do volební místnosti s předvyplněnými volebními lístky, či že by byla prováděna kontrola „koho volit“. Při volebním aktu nebyl za plentou přítomen nikdo jiný, než volič a tajnost voleb byla zachována. Žádné předávání peněz nebylo zjištěno. Celé závadné jednání bylo krajským soudem odvozeno jen od konání koncertu s veselíci na Musilově ulici v sobotu večer dne 11. 10. 2014, tedy až po skončení voleb.

32. Ve volebním doporučení pana Adama Adámka nešlo podle stěžovatelů spatřovat nic závadného, neboť doporučení volit určitého kandidáta může dát každý každému v rámci svobody projevu. Je součástí volební kampaně, že se volební strany ucházejí o volební podporu i formou doporučení známých osobností nebo osob, jak to učinil např. žokej Váňa v přímém přenosu České televize před volbami do Poslanecké sněmovny v říjnu 2013; takové osoby sice nemusejí být mediálními hvězdami, ale požívají autority ve svém okolí, jako Adam Adámek, jehož jednání nemohlo být důvodem k zneplatnění voleb. Ostatně v rámci předvolebních kampaní je pořádání koncertů s občerstvením běžné, a přitom je zřejmé, že jejich cílem je získat volební podporu od voličů – účastníků koncertu. Lze-li pořádat předvolební koncerty s cílem získat hlasy voličů, proč by měl být nezákonný povolební koncert; jinak řečeno, je-li určité jednání dovoleno před volbami, není důvod stejné jednání postihovat po volbách.

33. Stěžovatelé dále vyjádřili názor, že volby jsou fakticky neopakovatelné, v důsledku čehož by soud měl k jejich zneplatnění přistoupit jen zcela výjimečně, pokud je volební delikt velmi intenzivní a nemůže být napraven jinak. Jsou-li volby zneplatněny, jsou zvolení členové obecního zastupitelstva fakticky zbaveni svých mandátů zpětně a otevírá se zcela nová kombinace, kdy někteří již kandidovat nebudou a jiní noví kandidovat mohou. Rovněž složení voličů bude odlišné a čas nastolí jiné problémy, které na voliče zapůsobí. Volby se tedy fakticky opakovat nemohou a vždy to budou zcela nové volby.

34. Počet „*problémových hlasů*“ byl podle stěžovatelů nevýznamný. Problémové hlasy krajský soud shledal jen ve čtyřech okrscích z celkem 45, tedy jde o méně než 10 % volebních okrsků. Byl-li na 108 lístcích pro kandidáta č. 1 na kandidátce č. 1 zaškrtnut jen jeden kandidát, tak volební strana ČSSD získala jen jeden hlas za každý lístek, což vyjadřuje stejnou hodnotu, jako kdyby tři voliči dali své hlasy kandidátce č. 1 jako volební straně; jde tedy o množství zanedbatelné. Stěžovatelé byli toho názoru, že soudem zjištěné množství problémových hlasů nebylo způsobilé ovlivnit volby v tak velké městské části, jakou je Brno-sever. Navíc tvrzení soudu, že problémové hlasy byly důsledkem povolební veselice, bylo arbitrární.

35. Závěrem své argumentace stěžovatelé uvedli, že krajský soud měl zvažovat možnost nápravy zjištěných volebních vad, aniž by rozhodl o neplatnosti voleb, např. formou přepočtu hlasů a změnou výsledků hlasování bez započítání problémových hlasů, resp. jejich určité části. Pokud tak neučinil, narušil soutěž politických a jiných volebních stran a požadavek na konání voleb v pravidelných termínech (čl. 5, čl. 102 odst. 2 Ústavy, čl. 21 odst. 2 Listiny).

IV.

IV/1 Vyjádření účastníka a vedlejších účastníků k ústavní stížnosti

36. Krajský soud, jako účastník řízení, ve vyjádření k ústavní stížnosti Ing. Rostislava Hakla uvedl, že se stěžovatelem nesouhlasí, a to ani s jeho tvrzením, že závěry obsažené v rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 57/10 bylo možné aplikovat toliko na „menší obce“; z citovaného nálezu nic takového neplyne a závěry v něm obsažené byly podle krajského soudu plně použitelné i na projednávanou věc.

37. Krajský soud se neztotožnil s tvrzením stěžovatele o absenci „volební korupce“ a opakoval svůj závěr, že doporučení Adama Adámka bylo adresáty, tj. voliči, kteří se zábavy na Musilce účastnili, vnímáno jako závazné určení pravidla „koho volit“, což bylo ještě umocněno poskytnutým protiplněním. Z provedených důkazů prý jednoznačně vyplynulo, že se desítky Romů v různých volebních okrscích doporučením Adama Adámka řídily a stěžovatele volily. Nečinily tak ze svého svobodného a nezávislého rozhodnutí, nýbrž proto, že jim to Adam Adámek doporučil a za účast ve volbách slíbil zábavu a pohoštění zdarma. Taková situace byla podle krajského soudu nepřipustnou volební korupcí, neboť voliči volili konkrétního kandidáta jen proto, aby se dostali na zábavu s pohoštěním zadarmo. Právě takový „obchodně tržní způsob“ vedení voleb Ústavní soud zapovídá. Šlo tak prý o situaci odlišnou od stěžovatelem zmíněného doporučení žokeje Váni v televizi, neboť jeho doporučení nemohlo být žádnou skupinou voličů vnímáno jako závazné a už vůbec s ním nebylo spojeno žádné protiplnění v případě, že se voliči budou jeho doporučením řídit.

38. Krajský soud nesouhlasil ani s tvrzením o nevýznamném počtu problémových hlasů, a dle jeho názoru tomu bylo právě naopak. Zábavy na „Musilce“ se účastnilo několik set osob, z nichž každá disponovala 35 hlasy. Drtivá většina těchto osob se tam dostala na základě náramku, který obdržela „za volby“. Mohlo tak jít o tisíce hlasů pro volební stranu č. 1. Pokud by pak byl správný předpoklad Adama Adámka, že se zábavy účastnilo 600 osob, mohlo by v případě, že pouhá polovina z nich odevzdala řádně vyplněný hlasovací lístek s označením volební strany č. 1, jít o 10 500 hlasů pro volební stranu č. 1 (celkový zisk hlasů této strany byl cca 66 000 hlasů). Takový závěr je však v daném případě pouhou spekulací a nelze postavit na jisto, o kolik hlasů získala volební strana č. 1 více v důsledku konání zábavy na „Musilce.“ Krajský soud poukázal na své zjištění, že ke změně počtu získaných mandátů by postačovalo, pokud by tato volební strana obdržela o pouhých 700 hlasů méně. Z předložené volební dokumentace vyplynulo, že v okrscích č. 20006, 20009, 20010, 20011 a 20023 bylo odevzdáno 108 hlasovacích lístků, kde byl zaškrtnut toliko kandidát č. 1 ve volební straně č. 1, a 26 hlasovacích lístků, kde byla zaškrtnuta jak tato volební strana, tak její kandidát č. 1. S ohledem na skutečnost, že se taková kombinace v jiných okrscích nevyskytuje, jeví se prý jako velmi pravděpodobné, že jde o hlasovací lístky odevzdané některými z „nestandardně se chovajících“ voličů, kteří hovořili o tom, že hlas dají „jedničce“ či „starostovi Haklovi“ za zábavu na „Musilce“. Již tyto odevzdané hlasy jsou pak podle krajského soudu postačující k tomu, aby volební strana č. 1 přišla o svůj šestý mandát. Právě s ohledem na to, že nešlo zjistit, o kolik získala volební strana č. 1 více hlasů v důsledku konání zábavy na Musilce, nebylo možné některé odevzdané hlasy „nezapočítat“ a výsledky voleb toliko přepočítat, jak namítl v ústavní stížnosti stěžovatel.

39. Krajský soud setrval na svém závěru, že k uplácení voličů, jako k právem zapovězenému jednání způsobitelnému ovlivnit výsledek voleb, došlo, a to v takové míře,

že je tu vysoká míra pravděpodobnosti hraničící s jistotou, že pokud by k tomuto jednání nedošlo, nebylo by Zastupitelstvo městské části Brno - sever zvoleno tak, jak bylo zvoleno. S ohledem na nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 57/10, prý nezbylo, než vyslovit neplatnost voleb v celém volebním obvodu městské části Brno-sever.

40. Závěrem krajský soud vyjádřil přesvědčení, že jeho rozhodnutí nebylo v rozporu se stěžovateli citovanými ustanoveními Ústavy ani Listiny, a navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost zamítl.

41. ANO 2011, jako první vedlejší účastník, ve svém vyjádření předeslal, že stejně jako stěžovatelé považuje proběhlé volby v městské části za platné, napadené rozhodnutí krajského soudu za vadné, a připojil se proto k petitu navrhujícímu jeho zrušení. Současně se připojil ke stanovisku stěžovatelů, pokud tvrdili, že krajský soud přecenil míru intenzity ovlivnění voleb, že počet hlasů shledaných problémovými je v celkovém počtu hlasů nevýznamný, že krajský soud nedostatečně uvážil faktickou neopakovatelnost voleb a že do procesu voleb zasáhl intenzivněji, než bylo potřeba.

42. V části II vyjádření první vedlejší účastník uvedl, že nezpochybňuje skutková zjištění krajského soudu v tom směru, že při volbách došlo k jednání, které je blíže specifikováno v odůvodnění jeho rozhodnutí, tedy že se druhý den voleb uskutečnila akce v kulturním středisku „Musilka“, na kterou byly zvány osoby odměnou za svou účast ve volbách, a kde jim měla být nabízena možnost konzumace jídla a pití. Z pohledu vedlejšího účastníka ovšem krajský soud tato zjištění chybně vyhodnotil ve vztahu k možnosti zásahu do volebního procesu, neboť popsané skutečnosti porušení férovosti voleb vůbec neznamenaly. I kdyby ano, tak nikoliv v takové míře, aby bylo třeba opakovat volby v celém obvodu Městské části Brno-sever. Zásah krajského soudu, který zrušil volby v celém obvodu Městské části Brno-sever, byl neproporcionální závažnosti tvrzeného volebního deliktu. Navíc jednání jednoho kandidáta, resp. jednání ve prospěch jednoho kandidáta, vedlo ke zrušení mandátů dalších 34 úspěšných kandidátů, kteří se žádného pochybného jednání nedopustili. Napadené rozhodnutí dle přesvědčení vedlejšího účastníka vycházelo z chybného výkladu relevantních nálezů Ústavního soudu. Bylo-li napadené rozhodnutí krajského soudu zatíženo uvedenými nedostatky, jde podle vedlejšího účastníka o vážné narušení soutěže politických stran, rozporné zejména s čl. 21 a čl. 22 Listiny.

43. V části III. a) svého vyjádření první vedlejší účastník vyslovil přesvědčení, že krajský soud pochybil již v prvním bodě testu (existence protizákonnosti), přičemž nelze nic namítat proti tomu, že za východisko svých úvah vzal nález sp. zn. Pl. ÚS 57/10 ve věci komunálních voleb v Krupce, podle něhož je pojetí voleb *obchodně tržním způsobem* v hrubém nesouladu s principy demokratického právního státu. Relevantní skutkové okolnosti obou případů byly však dle přesvědčení prvního vedlejšího účastníka zásadně odlišné.

44. V komunálních volbách v Krupce šlo o organizované svážení voličů do volebních místností za účelem volby konkrétní volební strany. Voličům byl distribuován jeden konkrétní volební lístek, bylo dohlíženo na jejich chování ve volebních místnostech a především organizátoři volbu konkrétní strany kontrolovali. Za to, a jen v případě odevzdání taktó předpřipraveného volebního lístku, byla voličům vyplacena finanční odměna. Čili v tomto případě byla honorována pouze a jenom předem určená volba,

příčemž konání voliče - splnění jeho slibu - bylo také kontrolováno. O svobodě volby v Krupce bylo proto skutečně možno vážně pochybovat.

45. Naproti tomu v komunálních volbách nyní posuzovaných nebylo zjištěno nic takového. Voliči byli příslibem volného vstupu na zábavu jen motivováni se voleb účastnit. Nikdo jejich rozhodování předem neomezil organizovanou manipulací s volebními lístky, ve volebních místnostech nebyli dozorováni. Vstup na zábavu nebyl podmíněn volbou konkrétního volebního subjektu či kandidáta a jeho volba ani nebyla kontrolována jako podmínka vybrání odměny. Podle přesvědčení vedlejšího účastníka z dokazování provedeného krajským soudem lze dovodit, že organizátor zábavy umožnil vstup voličům, bez ohledu na to, komu svůj hlas odevzdali, jen za účast ve volbách.

46. S krajským soudem, který jako problematickou shledal kombinaci odměny za účast ve volbách s doporučením volby konkrétního kandidáta osobou požívající autoritu, lze podle prvního vedlejšího účastníka souhlasit potud, že tyto faktory vůli voličů ovlivnily, ale nikoliv již s tím, že ji korumpovaly, tedy ovlivnily způsobem zavrženíhodným a nepřijatelným. Rozdíl oproti situaci v Krupce, kde skutečně o korumpování voleb šlo, však byl evidentní, neboť tam organizátoři připravili volbu tak, aby volič nemohl volit jiné než předem vybrané kandidáty, takto provedená volba byla podmínkou peněžní odměny předávané bezprostředně po provedení volebního aktu, přičemž volič měl již zpočátku jasnou představu, co výměnou za ztrátu svobody volby získá.

47. Podle prvního vedlejšího účastníka to, jak krajský soud posuzoval faktor „*doporučení volby kandidáta uznávanou autoritou*“, odporovalo i samé podstatě voleb jako všeobecných (čl. 102 odst. 1 Ústavy a čl. 21 odst. 3 Listiny). Jsou-li komunální volby Ústavou konstruovány jako všeobecné, nese to v sobě samozřejmě riziko, že se voleb zúčastní řada voličů bez vlastního, vnitřně zdůvodněného názoru a přesvědčení, koho volit. Pokud se voleb účastní, jejich rozhodnutí pak závisí na různých okolnostech, mezi nimi i na vlivu a názoru jimi respektované osoby. V nyní posuzovaném případě mohly sporné hlasy pocházet od voličů, kteří je sice dali s vidinou bezplatné účasti na zábavě, ale i tak mohl být jejich hlas motivován přesvědčením, že doporučený kandidát to s nimi myslí dobře.

48. První vedlejší účastník poukázal na náleží Ústavního soudu ze dne 29. 3. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 52/10 (N 56/60 SbNU 693) a dále uvedl, že pokud stěžovatel vedl kampaň způsobem popsaným v odůvodnění napadeného rozhodnutí krajského soudu, činil tak v mezích vymezených výše již citovaným náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 73/04.

49. V části III. b) svého vyjádření první vedlejší účastník opětovně poukázal na náleží sp. zn. Pl. ÚS 52/10 a vyjádřil názor, že v dané věci by měl mít prioritu respekt k většinově projevené vůli voličů, tedy k právu voličů opírajícímu se o čl. 21 odst. 1 Listiny, a tomu korespondujícímu právu zvolených kandidátů na výkon veřejné funkce podle čl. 21 odst. 4 Listiny, před ne příliš významným a navíc z pohledu zákona o volbách i sporně vyznívajícím závěrem krajského soudu o volebním deliktu, spočívajícím v možném (dá se říct i poněkud spekulativním) ovlivnění volebního výsledku.

50. První vedlejší účastník dále uvedl, že pokud by i připustil neférovost voleb konaných ve dnech 10. - 11. 10. 2014, tak opakované volby by byly neférové daleko více. Zákon o volbách přitom nabízí i jiné možnosti, jak se vypořádat s volebními delikty (navíc pokud tyto nejsou celoplošného charakteru, ale týkají se pouze konkrétních volebních okrsků), než opakovat celé volby. Ustanovení § 60 odst. 2 zákona o volbách umožňuje opakování hlasování, které by se konalo pouze v dotčených volebních okrscích.

51. Podle prvního vedlejšího účastníka nelze přehlédnout, že dle zjištění krajského soudu mohlo dojít k popsánému ovlivnění některých voličů jen v pouhých pěti z celkového počtu 45 volebních okrsků nacházejících se v městské části Brno - sever. Toto ovlivnění bylo dle názoru prvního vedlejšího účastníka natolik marginální, že nemohlo vést ke zrušení voleb v celém obvodu městské části. Není možné v této souvislosti rovněž pominout, že volební účast byla právě v těchto volebních okrscích výrazně nižší, než byl průměr celé městské části.

52. První vedlejší účastník opětovně poukázal na již citovaný nález sp. zn. Pl. ÚS 73/04, v němž Ústavní soud položil důraz na požadavek přiměřenosti zásahu do výkonu volebního práva. Krajský soud sice na výklad obsažený v citovaném nálezu poukázal, pominul však zásadní odlišnost, která tento odkaz značně problematizuje, neboť v Krupce se volební vada dotkla více než čtvrtiny okrsků, zatímco v daném případě šlo o pouhou devítinu okrsků, a tudíž v celkovém množství hlasů o nepatrný zlomek.

53. Závěrem první vedlejší účastník navrhl, aby Ústavní soud ústavním stížnostem vyhověl a napadené usnesení krajského soudu zrušil.

54. Sdružení občanů Lesné, jako druhý vedlejší účastník, ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedlo, že se plně ztotožňuje s výrokem napadeného rozhodnutí krajského soudu i se závěry, k nimž v tomto rozhodnutí krajský soud dospěl, a navrhlo, aby Ústavní soud toto rozhodnutí jako ústavně konformní a věcně i procesně správné potvrdil a návrhy stěžovatelů v celém rozsahu zamítl.

55. Podle přesvědčení druhého vedlejšího účastníka krajský soud rozhodl v souladu s nálezem sp. zn. Pl. ÚS 57/10. Problematika volební korupce se týká malých i velkých obvodů, a není náhoda, že se tato nezákonnost vyskytuje téměř výlučně u voleb do obecních zastupitelstev. Nezákonné jednání souvisí se znalostí místní situace, aktuální dispozicí finančními prostředky, existencí užších sociálních vazeb a efektivní možností poskytnout protiplnění adresnému okruhu subjektů. Veškeré v minulosti posuzované případy (zejména Český Těšín, Kadaň, Krupka, Roudnice nad Labem) vykazovaly podobné znaky jednání, jako korupce na severu Brna a nelze je bagatelizovat, neboť tím se tento postup legitimizuje a jsou napadány samotné principy fungování demokratického právního státu a legitimita státní moci.

56. Podle druhého vedlejšího účastníka volební soudnictví pojem korupce chápe v širším smyslu. Nejde pouze o prokázanou finanční úplatu za poskytnutý hlas, ale v širším smyslu jde o jakoukoliv účelovou změnu vůle voliče (včetně závazného doporučení) spojenou s protiplněním poskytnutým adresnému okruhu subjektů a možností kontroly plnění. Tento obchodně volební mechanismus je složitě prokazatelný a není náhoda, že se v současnosti toto nezákonné jednání obvykle zaměřuje na cílovou skupinu voličů, která by jinak k volbám vůbec nepřišla. Taková

„volební kampaň a hlasovací proces“ pak není demokratickým soubojem volebních programů vůči neurčitému okruhu voličů, ale pouze pragmatickým obchodním vztahem. Tento *tržně volební vztah* již několikrát odsoudil i Ústavní soud pro porušení základních principů voleb deklarovaných v článku 5 Ústavy a článku 21 Listiny.

57. Závěrem druhý vedlejší účastník navrhl, aby Ústavní soud potvrdil rozhodnutí krajského soudu jako ústavně konformní a věcně i procesně správné, a návrhy stěžovatelů v celém rozsahu zamítl.

58. Mgr. Petr Hladík, jako třetí vedlejší účastník, v části II vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že se zcela ztotožňuje se závěry krajského soudu obsaženými v ústavní stížnosti napadeném rozhodnutí. Poukázal na nálezný sp. zn. Pl. ÚS 57/10, z něhož nijak nevyplývá, že by se měl vztahovat pouze na „menší obce.“

59. Podle třetího vedlejšího účastníka stěžovatelé srovnávají nesrovnatelné, když tvrdí, že na situaci lze hledět stejně, jako na jinak běžné konání předvolebních kulturních akcí v rámci předvolební kampaně za účelem přesvědčování voličů o tom, koho mají volit. S tímto názorem třetí vedlejší účastník nesouhlasí, neboť povolební akce již není předvolební kampaní, nikoho tedy již nemá o ničem přesvědčit. Povolební akce byla zjevně určena těm, kteří již splnili svoji volební roli, tj. splnili účel sledovaný volebními manipulátory. Náramek byl jasným rozpoznávacím prostředkem k oddělení těch, co si „zaslouží“ zábavu a pohoštění zdarma, od těch ostatních, kteří si pohostinnost nezaslouží. Volební doporučení manipulátorů, včetně předem slíbené povolební odměny, přitom nebyla jen obecná ve stylu: „*občané, jděte k volbám*“, nýbrž naopak zcela konkrétní, cílená, zaměřená na podporu konkrétních politických subjektů. Volební manipulátoři si velmi dobře ohlíželi, aby velké množství osob, které předem věděly o odměně po vykonání volby, dostalo konkrétní instrukci, koho volit. K tomu nepotřebovali být současně s konkrétním voličem za plentou. Podle třetího vedlejšího účastníka by nikdo neměl mít při přezkoumávání volební korupce prospěch z okolnosti, že volby jsou tajné (tj. že nikdo nesmí jít až za plentu s voličem) a že nikdo nemůže ověřit, jak konkrétní volič volil. Manipulace je možná i bez toho, že by dozorující manipulátor musel vkročit s voličem až za volební plentu (což je navíc v principu nepředstavitelné, protože by mu v tom jistě zabránila volební komise); k efektivní manipulaci postačuje i „doprovod“ voličů až k volební místnosti, zvláště jde-li o voliče náchylnější k manipulaci (viz zejména výpovědi svědků – volebních komisařů, že se velké množství takto „doprovázených“ voličů chovalo ve volebních místnostech dosti zmatečně, jako by ve volebních místnostech nikdy nebyli, a navíc deklarovali veřejně svoji volbu).

60. Třetí vedlejší účastník dále uvedl, že povolební konzumace či koncert by sám o sobě ještě nezákonný nebyl, pakliže by ovšem nebyl od samého počátku konstruován jako protihodnota voličům za konkrétně vykonanou volbu. Tato konkrétní protihodnota byla voličům známa dopředu, dle hesla: „*my Vám dáme, když Vy nám dáte*“, tedy my Vám dáme až poté, co nám dáte nejprve Vy, protože kdybychom Vám dali předem my, nebyli bychom později již schopni Vás jakkoli přinutit, abyste se voleb vůbec zúčastnili, natožpak volili dle našich instrukcí. V tomto případě bylo prý navíc prokázáno, že spousta voličů by volit vůbec nešla, kdyby si tím nezajistili zdarma účast na předem slíbeném pohoštění. Stěžovatelé nesprávně ztotožnili předvolební a povolební akce, ale podle třetího vedlejšího účastníka povolební akci nelze považovat za předvolební kampaň.

61. Třetí vedlejší účastník míní, že množství problematických hlasů nelze v žádném případě považovat za zanedbatelné. Z volebních výsledků ve volebních okrscích prý jasně vyplývá, že chování voličů bylo nestandardní, např. ve volebních okrscích č. 20006, 20009, 20010, 20011, 20023, kde v každém z nich se vyskytl enormně vysoký počet problematických hlasů. Podle třetího vedlejšího účastníka je nepřipustné, aby k závěru o legálnosti voleb bylo možno dospět jen proto, že se nepodařilo zcela exaktně prokázat přesný počet zmanipulovaných hlasů.

62. Podle třetího vedlejšího účastníka krajský soud správně konstatoval, že došlo k uplácení voličů při volbách v takové míře, že s pravděpodobností hraničící s jistotou by bez spáchání volební korupce nebylo Zastupitelstvo městské části Brno-sever zvoleno tak, jak bylo zvoleno, a proto nebylo jiné možnosti, než s ohledem na nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 57/10 vyslovit neplatnost voleb v celém volebním obvodu městské části Brno-sever.

63. Třetí vedlejší účastník dále uvedl, že informace o volební korupci ve volbách do volených orgánů městské části Brno-sever pronikly zejména prostřednictvím masových médií do široké veřejnosti. Bude-li tento případ zjevné volební korupce posvěcen jako právem aprobovaný, byl by to prý zároveň jasný signál směřující do řad veřejnosti, že podobné praktiky jsou zcela beztrestné a dovolené. Demokracie by prý v takovém případě utrpěla zásadní ránu, neboť lze oprávněně očekávat, že by se to negativně odrazilo na již tak „nízkém kreditu veřejnosti, pokud jde o vnímání smyslu voleb a možnosti svým hlasem něco změnit“.

64. Závěrem třetí vedlejší účastník navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnosti zamítl, jelikož napadené usnesení Krajského soudu v Brně není v rozporu Ústavou České republiky ani s Listinou základních práv a svobod.

IV/2 Zápisy okrskových volebních komisí o průběhu a výsledku voleb

65. Ústavní soud z vyžádaných zápisů o průběhu a výsledku hlasování v městském obvodu Brno-sever ve dnech 10. 10. – 11. 10. 2014 ve volebních okrscích č. 20005, 20006, 20007, 20008, 20009, 20010, 20011, 20012, 20025 a 20026, zjistil, že při hlasování a zjišťování výsledků hlasování nebyly žádné z těchto okrskových komisí podány jakékoli stížnosti nebo oznámení.

V.

Aktivní legitimace stěžovatelů, účastníci řízení a vedlejší účastníci řízení

66. Ústavní soud připomíná, že ačkoliv se projednávaná věc týká komunálních voleb a volebního soudnictví, návrhy stěžovatelů jsou především ústavními stížnostmi podle

čl. 87 odst. 1 písm. d) resp. c) Ústavy (§ 72 a násl. zákona o Ústavním soudu), jejichž účelem je ochrana před zásahem orgánu veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod fyzických nebo právnických osob, resp. do práva územního samosprávného celku na samosprávu.

67. Ústavní stížnosti tudíž nejsou opravným prostředkem určeným pro přezkum volebního výsledku podle čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy (§ 85 a násl. zákona o Ústavním soudu), který se vztahuje pouze k volbě poslance či senátora. Oba zmíněné typy řízení se od sebe odlišují jak podstatou otázky přezkoumávané Ústavním soudem, tak i procesními podmínkami, jakými mohou být lhůty pro podání návrhu, aktivní legitimace, vymezení okruhu účastníků řízení a vedlejších účastníků řízení apod. Odlišný účel obou typů řízení však není na překážku použití obecných právních závěrů Ústavního soudu vyjádřených v jeho dřívější čistě volební judikatuře [srov. náleze ze dne 12. 12. 2006 sp. zn. I. ÚS 768/06, odst. 37 a 38 (N 224/43 SbNU 505), dostupný též, stejně jako ostatní zde uvedená rozhodnutí Ústavního soudu, na <http://nalus.usoud.cz>].

68. Ústavní soud posoudil splnění podmínek řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnosti stěžovatele Ing. Rostislava Hakla a stěžovatelky Statutárního města Brna, městské části Brno-sever, byly podány včas oprávněnými stěžovateli a Ústavní soud je k jejich projednání příslušný.

69. Všichni stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu.

70. Rada městské části Brno-sever ve společné ústavní stížnosti uvedla, že je orgánem městské části Brno-sever, a že zneplatněním voleb bylo dotčeno její ústavně zaručené právo na samosprávu. Ústavní stížnost podala prý společně s městskou částí Brno-sever z důvodu procesní opatrnosti. Ústavní soud v tomto případě shledal nedostatek aktivní legitimace této stěžovatelky.

71. Rada městské části není oprávněna podat svým jménem tzv. komunální ústavní stížnost ve smyslu článku 87 odst. 1 písm. c) Ústavy resp. § 72 odst. 1 b) zákona o Ústavním soudu, neboť rada není nositelem ústavně zaručeného práva na samosprávu; tím je pouze územní společenství občanů městské části Brno-sever. Při striktním výkladu podmínek aktivní legitimace k podání komunální ústavní stížnosti je možno dojít k závěru, že tuto ústavní stížnost by bylo možno odmítnout podle § 43 odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu, neboť jde o návrh podaný někým zjevně neoprávněným.

72. Ústavní soud se přípisem ze dne 10. 12. 2014 obrátil též na další volební strany, jejichž kandidátní listina byla zaregistrována pro volby do Zastupitelstva městské části Brno-sever, a které byly účastníky řízení před krajským soudem, tj. na Českou stranu sociálně demokratickou, politické hnutí Starostové a nezávislí, Křesťanskou a demokratickou unii - Československou stranu lidovou, hnutí „A CO BRNO?“ Společně pro Brno sever, Komunistickou stranu Čech a Moravy, Stranu svobodných občanů, Stranu zelených, stranu TOP 09, Dělnickou stranu sociální spravedlnosti - Pořádek a bezpečí v Brně – sever, Občanskou demokratickou stranu. Všem těmto subjektům byly doručeny ústavní stížnosti s poučením, že se k nim mohou vyjádřit;

žádný z těchto subjektů se nijak nevyjádřil a nedal najevo svůj zájem o účast na řízení o ústavní stížnosti, z čehož lze usoudit, že se všichni svého práva na účastenství vzdali.

VI.

Relevantní zákonná ustanovení

73. Základním právním předpisem, upravujícím přípravu, průběh a soudní přezkum voleb do zastupitelstev obcí, je zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o volbách“). Klíčovými ustanoveními upravujícími soudní přezkum platnosti hlasování a platnosti voleb jsou následující ustanovení zákona o volbách:

§ 16

Okrsková volební komise

Okrsková volební komise

- a) dbá o pořádek ve volební místnosti,*
- b) zajišťuje a dozírá na průběh hlasování,*
- c) sčítá hlasy a vyhotovuje zápis o průběhu a výsledku hlasování,*
- d) odevzdává volební dokumentaci do úschovy obecnímu úřadu s výjimkou jednoho stejnopisu zápisu o průběhu a výsledku hlasování.*

§ 30

Volební kampaň

(1) Pro volební kampaň starosta může vyhradit plochu pro vylepení volebních plakátů, a to nejméně 10 dnů přede dnem voleb. Možnost jejího využívání musí odpovídat zásadě rovnosti kandidujících volebních stran.

(2) V době počínající třetím dnem přede dnem voleb a končící ukončením hlasování nesmějí být žádným způsobem zveřejňovány výsledky předvolebních a volebních průzkumů.

(3) Ve dny voleb je zakázána volební agitace a propagace pro volební strany i nezávislé kandidáty v objektu, v němž je umístěna volební místnost, a v jeho bezprostředním okolí.

§ 33

Zásady hlasování

(1) Každý volič hlasuje osobně. Zastoupení není přípustné.

(2) Voliči předstupují před okrskovou volební komisí a hlasují v pořadí, v jakém se dostavili do volební místnosti.

(3) Volič po příchodu do volební místnosti prokáže svou totožnost a státní občanství České republiky, popřípadě státní občanství státu, jehož občané jsou oprávněni volit na území České republiky. Totožnost a státní občanství prokáže volič občanským průkazem nebo cestovním pasem České republiky, jde-li o cizince, průkazem o povolení k pobytu. Po záznamu ve výpisu ze seznamu obdrží od okrskové volební komise úřední obálku. Na žádost voliče mu okrsková volební komise dodá za chybějící nebo jinak označený hlasovací lístek jiný.

(4) Voliče, který není zapsán ve výpisu ze seznamu a který prokáže své právo hlasovat ve volebním okrsku, okrsková volební komise dopíše do výpisu ze seznamu dodatečně a umožní mu hlasování.

(5) Neprokáže-li volič svou totožnost a státní občanství České republiky, popřípadě státní občanství státu, jehož občané jsou oprávněni volit na území České republiky, nebude mu hlasování umožněno.

(6) V prostoru určeném pro úpravu hlasovacích lístků nesmí být nikdo přítomen zároveň s voličem, a to ani člen okrskové volební komise. Volič, který nemůže sám upravit hlasovací lístek pro tělesnou vadu nebo proto, že nemůže číst nebo psát, si může vzít s sebou do prostoru určeného pro úpravu hlasovacích lístků jiného voliče, nikoli však člena okrskové volební komise, aby za něj hlasovací lístek upravil a vložil do úřední obálky.

(7) Volič může požádat ze závažných, zejména zdravotních, důvodů obecní úřad a v den voleb okrskovou volební komisí o to, aby mohl hlasovat mimo volební místnost, a to pouze v územním obvodu volebního okrsku, pro který byla okrsková volební komise zřízena. V takovém případě okrsková volební komise vyšle k voliči 2 své členy s přenosnou volební schránkou, úřední obálkou a hlasovacími lístky. Při hlasování postupují členové okrskové volební komise tak, aby byla zachována tajnost hlasování.

§ 34

Způsob hlasování

(1) Po obdržení hlasovacích lístků a úřední obálky vstoupí volič do prostoru určeného k úpravě hlasovacích lístků (§ 31 odst. 3).

(2) Volič může volit nejvýše tolik kandidátů, kolik členů zastupitelstva obce má být zvoleno.

(3) *Volič může na hlasovacím lístku označit v rámečku před jménem kandidáta křížkem toho kandidáta, pro kterého hlasuje, a to v kterémkoliv ze sloupců, v nichž jsou uvedeni kandidáti jednotlivých volebních stran.*

(4) *Volič může na hlasovacím lístku označit křížkem ve čtverečku v záhlaví sloupce s kandidáty volební strany nejvýše jednu volební stranu. Zároveň může označit v rámečku před jménem kandidáta křížkem další kandidáty, pro které hlasuje, a to v libovolných samostatných sloupcích, ve kterých jsou uvedeny ostatní volební strany. Takto volí předně jednotlivě označené kandidáty, dále tolik kandidátů označené volební strany, kolik činí rozdíl počtu členů zastupitelstva, kteří mají být zvoleni, a označených jednotlivých kandidátů, a to v pořadí, v němž jsou kandidáti označené volební strany uvedeni v jejím sloupci.*

(5) *Po úpravě hlasovacího lístku podle odstavců 3 a 4 jej volič vloží do úřední obálky, kterou obdržel od okrskové volební komise. V územně členěných statutárních městech a v hlavním městě Praze volič vloží hlasovací lístek pro volby do zastupitelstva územně členěného statutárního města nebo do Zastupitelstva hlavního města Prahy a hlasovací lístek pro volby do zastupitelstva městského obvodu nebo městské části do jedné úřední obálky.*

(6) *Volič po opuštění prostoru určeného pro úpravu hlasovacích lístků vloží úřední obálku před okrskovou volební komisí do volební schránky. Voliči, který se neodebral do tohoto prostoru, komise hlasování neumožní.*

§ 41

Posuzování hlasovacích lístků

(1) *Neplatný je hlasovací lístek, který není na předepsaném tiskopise.*

(2) *Hlas voliče je neplatný,*

- a) jestliže neoznačil na hlasovacím lístku ani volební stranu, ani žádného kandidáta,*
- b) označil-li na hlasovacím lístku křížkem ve čtverečku v záhlaví sloupce volební strany více než jednu volební stranu,*
- c) označil-li na hlasovacím lístku křížkem v rámečku před jménem kandidáta více kandidátů, než má být voleno členů zastupitelstva obce, bez ohledu na to, že kandidát se kandidatury vzdal nebo byla jeho kandidatura odvolána,*
- d) jestliže hlasovací lístek nebyl vložen do úřední obálky,*
- e) jestliže je hlasovací lístek přetržen,*
- f) je-li v úřední obálce několik hlasovacích lístků do téhož zastupitelstva obce.*

(3) *Je-li na hlasovacím lístku označena volební strana křížkem ve čtverečku v záhlaví jejího sloupce a současně jsou označeni kandidáti této volební strany křížkem v rámečku před svým jménem, k označení kandidátů se nepřihlíží.*

(4) *Poškození nebo přeložení hlasovacího lístku nemá vliv na jeho platnost, pokud jsou z něho patrné potřebné údaje. K jiným než zákonem stanoveným úpravám hlasovacího lístku se nepřihlíží.*

(5) *Platnost hlasovacího lístku potvrdí s konečnou platností okrsková volební komise.*

Soudní přezkum

§ 60

(1) *Podáním návrhu na neplatnost hlasování, na neplatnost voleb nebo na neplatnost volby kandidáta se může domáhat ochrany u soudu každá osoba zapsaná do seznamu ve volebním okrsku, kde byl člen zastupitelstva obce volen, jakož i každá volební strana, jejíž kandidátní listina byla zaregistrována pro volby do tohoto zastupitelstva, (dále jen „navrhovatel“). Návrh je třeba podat nejpozději 10 dnů po vyhlášení výsledků voleb do zastupitelstev obcí Státní volební komisi.*

(2) *Návrh na neplatnost hlasování může podat navrhovatel, má-li zato, že byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který mohl ovlivnit výsledky hlasování.*

(3) *Návrh na neplatnost voleb může podat navrhovatel, má-li zato, že byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který mohl ovlivnit výsledky voleb.*

(4) *Návrh na neplatnost volby kandidáta může podat navrhovatel, má-li zato, že byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který mohl ovlivnit výsledek volby tohoto kandidáta.*

74. Následky rozhodnutí o neplatnosti voleb konkretizuje ustanovení § 54 odst. 1, písm. a) a odst. 2 volebního zákona, jež zní:

§ 54

Dodatečné volby, opakované volby a opakované hlasování

(1) *Ke zvolení zastupitelstva obce nedojde, jestliže*

a) soud shledá oprávněným návrh na neplatnost hlasování nebo na neplatnost voleb (§ 60),

....

(2) *Nedošlo-li ke zvolení zastupitelstva obce podle odstavce 1 písm. a), vyhlásí opakované volby nebo opakované hlasování ministr vnitra do 30 dnů poté, kdy mu bylo oznámeno usnesení soudu.*

75. Obecným procesním předpisem je pro řízení o neplatnosti voleb zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, jehož relevantní ustanovení znějí:

§ 90

Neplatnost voleb a hlasování

(1) *Za podmínek stanovených zvláštními zákony může se občan, politická strana nebo nezávislý kandidát anebo sdružení nezávislých kandidátů a sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů návrhem domáhat rozhodnutí soudu o neplatnosti voleb nebo neplatnosti hlasování anebo neplatnosti volby kandidáta.*

(2) *Účastníky jsou navrhovatel, příslušný volební orgán a ten, jehož volba byla napadena.*

(3) *Soud rozhodne usnesením, a to do dvaceti dnů poté, kdy návrh došel soudu. Jednání není třeba nařizovat.*

VII.

*Posouzení Ústavním soudem**VII/1 Relevantní ústavněprávní předpisy*

76. Ústavní soud podstatu ústavní stížnosti stěžovatele Ing. Rostislava Hakla shledal především v tvrzení o porušení základního práva na přístup k voleným funkcím zaručeného v článku 21 odst. 4 Listiny, jež zní:

Čl. 21

(4) *Občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím.*

77. Je zakotveno též v čl. 25 písm. b) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, jež zní:

Čl. 25

Každý občan má právo a možnost, bez jakýchkoli rozdílů uvedených v článku 2 a bez neodůvodněných omezení:

...

b) volit a být volen v pravidelných volbách, jež se budou konat na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva, tajným hlasováním zabezpečujícím svobodu hlasování;

...

78. Podstatu projednatelné části ústavní stížnosti Statutárního města Brna, městské části Brno-sever, Ústavní soud shledal v tvrzení, že napadeným rozhodnutím krajského soudu bylo porušeno ústavní právo na územní samosprávu, zaručené územním samosprávným celkům v hlavě sedmé Ústavy, zejména v článcích 101 odst. 1 ve spojení s čl. 100 odst. 1 a čl. 8 Ústavy a na jeho nerušený výkon v souladu s čl. 101 odst. 4 Ústavy. Ústavní soud neakceptoval tvrzení tohoto stěžovatele o porušení čl. 21 Listiny, neboť je zjevné, že citované ustanovení zaručuje (snad jen s výjimkou jeho

druhého odstavce) veřejné subjektivní základní právo na svobodné volby občanům, nikoliv též územním samosprávným celkům, natož orgánům územní samosprávy.

VII/2 Judikatura Ústavního soudu k článkům 21 a 22 Listiny

79. V nálezu ze dne 15. 10. 1996 sp. zn. IV. ÚS 275/96 (N 104/6 SbNU 249)] Ústavní soud vyslovil, že základním interpretačním pravidlem pro zákony blíže upravující výkon politických práv, je článek 22 Listiny, dle něhož každý orgán aplikující právo je povinen vykládat a používat zákonnou úpravu tak, aby byla umožněna a chráněna svobodná soutěž politických sil v demokratické společnosti. To vyžaduje, aby ustanovení zákonů o volbách byla vykládána a používána ve prospěch jejich účelu a smyslu. Účel a smysl zákona však nelze hledat jen v jeho slovech a větách. V zákoně jsou a musí vždy být obsaženy i principy uznávané demokratickými právními státy. Jestliže je tedy účelem zákonů o volbách realizovat a blíže upravit základní politické právo volit a být volen, pak jejich ustanovení musí vždy být vykládána k tomuto právu vstřícně – tedy tak, aby pokud možno bylo umožněno volit či být volen, a ne naopak. Kromě tohoto speciálního interpretačního pravidla pro práva politická nutno přihlídnout i k ustanovení čl. 4 odst. 4 Listiny, které stanoví, že při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu.

80. Podle nálezu ze dne 26. 1. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 73/04 (N 17/36 SbNU 185; 140/2005 Sb.) ze zásady, že lid je zdrojem veškeré státní moci, a mimo jiné se v této roli podílí na jejím ustanovování cestou svobodných a demokratických voleb, plyne pro procesní úpravu volebního soudnictví a postup v takovém řízení vyvrátitelná domněnka, že volební výsledek odpovídá vůli voličů. Předložit důkazy k jejímu vyvrácení je povinností toho, kdo volební pochybení namítá.

81. Zákonná úprava volebního soudnictví nezná absolutní vady volebního řízení (tzv. *absolutní zmatky* volebního řízení), tj. takové porušení ustanovení volebního předpisu, které by mělo za následek automatické zrušení voleb, volby kandidáta nebo hlasování. Všechny možné vady a pochybení je v tomto smyslu třeba považovat za relativní a jejich význam je třeba poměřovat jejich dopadem na výsledek voleb do zastupitelského orgánu jako takového nebo na výsledek volby konkrétního kandidáta, popř. na výsledek hlasování, a to podle principu proporcionality.

82. Volební zákon v ustanovení § 60 odst. 3 možné volební vady zužuje na porušení ustanovení tohoto zákona „*způsobem, který mohl ovlivnit výsledky voleb.*“ Soudní přezkum voleb je založen na ústavním principu ochrany rozhodnutí, které vzešlo z vůle většiny, vyjádřené svobodným rozhodováním a respektujícím práva menšiny (čl. 6 Ústavy), jak v jiné souvislosti Ústavní soud vyjádřil v nálezu ze dne 2. 10. 2002 sp. zn. Pl. ÚS 5/02 (N 117/28 SbNU 25; 476/2002 Sb.) Úprava soudního přezkumu voleb je přitom alternativně založena na předpokladu objektivní příčinné souvislosti mezi volební vadou a složením zastupitelského sboru nebo alespoň možné příčinné souvislosti (princip *potenciální kauzality* ve volebním soudnictví). Tuto možnou příčinnou souvislost je však třeba vykládat nikoli jako pouhou abstraktní možnost. Z článku 21 odst. 4 Listiny lze dovodit právo zvoleného kandidáta na nerušený výkon funkce po stanovené časové období [srov. náleze ze dne 10. 1. 1996 sp. zn. Pl. ÚS 30/95 (N 3/5 SbNU 17; 31/1996 Sb.), který zdůraznil právo kandidátů v případě zvolení tyto funkce bez překážek vykonávat]. Z toho třeba dovodit, že rozhodnutí voličů jako

suveréna může soudní moc změnit jen ve výjimečných případech, kdy vady volebního procesu způsobily nebo mohly prokazatelně způsobit, že by voliči rozhodli jinak a byl by zvolen jiný kandidát.

83. Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 73/04 připomněl, že volební kampaň je jedním z aspektů hodnocení řádně prováděných svobodných a demokratických voleb. Pokud jde o její zákonné limity, volební zákon volební kampaň výslovně zmiňuje v § 30, aniž by podrobněji vymezoval její obsah. Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 73/04 akceptoval názor bývalého Volebního soudu (zákon č. 125/1920 Sb., o volebním soudě) vyslovený v jeho nálezu ze dne 23. 4. 1926 (Sbírka zásadních rozhodnutí a usnesení volebního soudu. IV. díl, Praha 1928, č. 183, s. 58), dle něhož požadovaným „*vážným porušením svobody a čistoty voleb je ovšem i nepřipustná agitace, která se zvrhá v teror, jímž činí se fyzický a psychický nátlak na volné rozhodnutí voličů tou měrou, že ani tajnost volby není s to, aby svobodné rozhodnutí voličovo zabezpečila. Nepřestoupila-li však agitace tyto hranice, nelze v ní ...spatřovati porušení svobody a čistoty voleb, byť i vycházela od osob úředních.*“

84. V nálezu ze dne 18. 1. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 57/10 (N 2/60 SbNU 11) ve věci komunálních voleb v Krupce Ústavní soud v odstavci 33 konstatoval, že rozhodnutí voličů jako suveréna může soudní moc změnit jen ve výjimečných případech, kdy vady volebního procesu způsobily, nebo mohly prokazatelně způsobit, že by voliči rozhodli jinak a byl by zvolen jiný kandidát. Podstatné však je, že zrušení voleb nelze brát jako trest za porušení volebních předpisů, nýbrž jako prostředek k zajištění legitimacy zvoleného orgánu. V této souvislosti je třeba rovněž zdůraznit, že v mezidobí bylo jako reakce na obecní volby v roce 2010 novelizováno zákonem č. 330/2011 Sb. ustanovení § 351 trestního zákoníku, podle něhož je nyní trestné to, že někdo „*jinému nebo pro jiného v souvislosti s výkonem volebního práva nebo hlasovacího práva v referendu poskytne, nabídne nebo slíbí finanční, majetkový nebo jiný obdobný prospěch, aby volil nebo hlasoval v rozporu s nezávislým vyjádřením své vůle*“. V tomto ohledu již proto není stejná právní situace jako v době, kdy státní moc takovou možnost postihovat volební delikty tohoto druhu neměla.

85. V odstavci 34 a násl. citovaného nálezu Ústavní soud konkretizoval obsah obecného ustanovení § 60 odst. 3 volebního zákona a uvedl, že tzv. „*obchodně tržní způsob*“ vedení volební kampaně je v extrémním a hrubém nesouladu s principy demokratického právního státu, v důsledku čehož při testu proporcionality bez jakékoliv pochybnosti převažuje zájem na ochraně demokratického právního státu nad požadavkem minimalizace zásahu do výsledku voleb, a to i v případě, že by dokazováním v řízení před volebním soudem nebyla zjištěna objektivní příčinná souvislost mezi volební vadou a složením zastupitelského sboru nebo alespoň možná příčinná souvislost. Předmětem pochybností by se takto nepřímou staly rovněž legitimita a dobré jméno zvoleného orgánu. Závěr, že obchodně tržní pojetí voleb je sice nečestné, není však protizákonné, neobstojí ani v rovině podústavního práva. Argument, že podplácení není zákonem o volbách do zastupitelstev obcí (na rozdíl od voleb do Parlamentu České republiky) explicitně uvedeno jako skutková podstata porušení volebního zákona, nemůže obstát. Smyslem voleb do obecního zastupitelstva není dražba funkcí v obecní samosprávě, ale vyjádření nezávislé vůle voličů při výběru kandidátů. Vůle voliče, který je zkorumpován, není nezávislá.

86. V nálezu ze dne 29. 3. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 52/10 (N 56/60 SbNU 693), v odst. 44 Ústavní soud uvedl: „... je namístě v obecné rovině uvést, že volební soudnictví je do značné míry odvětvím specifickým. Ať už na celostátní úrovni či na úrovni redukované na územní samosprávný celek, je soudem ... přezkoumávána vůle a z ní vzešlé rozhodnutí voličů, S výjimkou nejzávažnějších pochybení v proceduře proto státní moc, reprezentovaná zde volebními soudy, musí zachovávat zdrženlivost ve své ingerenci a vyvarovat se aktivismu. Nelze pominout fakt, že v samotném institutu voleb se projevuje „samoočistný“ efekt, tedy že se v pravidelných termínech opakují a již volby následující mohou přinést změnu a nápravu, o niž se postarají sami voliči. Dále nelze pominout, že Ústavní soud je orgánem ochrany ústavnosti. Nemůže tedy hodnotit výsledek voleb optikou toho, že proběhly podle pravidel, která se mu nejeví jako nejlepší. Zajímá ho, zda byly dodrženy pokyny ústavodárce, tedy zda ve volbách rozhodla vůle většiny při respektování menšiny a zda nebyla účelovými kroky předem deformována vůle voličů a rovnost jejich hlasů. Konečně je zde také silný zájem na kontinuitě činnosti zvoleného zastupitelského orgánu a jistotě voličů, resp. obyvatel. Z toho pramení zvláštní požadavek na rychlost volebního přezkumu. ...“

87. V odstavci 78 posledně citovaného nálezu pak Ústavní soud konstatoval, že „... je žádoucí, aby volební soudy zachovávaly zdrženlivost při revizi výsledků voleb. Ústavní soud jako orgán ochrany ústavnosti dbá výhradně na to, aby při volbách byly dodrženy ústavní principy.... Jakékoliv rozhodnutí Ústavního soudu ve věcech volební materie nelze chápat jako eventuální potvrzení či odmítnutí politického výsledku voleb, nýbrž toliko ve volebně technické rovině řádného rozdělení mandátů v souladu s ústavními principy.“

88. V nálezu ze dne 10. 5. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 4/11 Ústavní soud výklad ustanovení § 60 odst. 3 volebního zákona dále zpřesnil a uvedl, že je již překonán restriktivní výklad v tom smyslu, že úspěšnost návrhu na neplatnost voleb (nebo na neplatnost hlasování nebo na neplatnost volby kandidáta) je podmíněna porušením příslušného volebního zákona a žádného jiného obecně závazného právního předpisu. Ústavní soud zde akceptoval usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2006 č. j. Vol 36/2006-22 (dostupné na <http://www.nssoud.cz>), podle něhož je soud oprávněn v rámci své kompetence hodnotit též tvrzené porušení jiných právních předpisů než výhradně příslušného volebního zákona, a to v těch případech, kdy se z obsahového hlediska jedná o právní předpisy vážící se na volební proces, příp. se jedná o případy přímé aplikace ústavních norem bez jejich konkretizace v předpisech podústavního práva. To platí tím spíše, jsou-li takovými předpisy pravidla svobodné a volné soutěže politických sil a politických stran ve smyslu čl. 5 Ústavy ČR a čl. 21 odst. 4 Listiny. V judikatuře je tak již vyřešena klíčová otázka rozhodování Ústavního soudu ve věcech voleb do obecních zastupitelstev, totiž zda lze za protiprávnost považovat i jiné protiprávní jednání než takové, které je výslovně zakázáno zákonem o volbách. Je třeba zdůraznit, že takováto protiprávnost sama o sobě ještě automaticky k neplatnosti hlasování vést nemůže a že je třeba provést všechny kroky potřebné ke konstatování takové neplatnosti. Vedení volebního boje „obchodně-tržním“ způsobem sice samo o sobě nevede k prohlášení voleb a hlasování za neplatné, avšak představuje protiprávní jednání (jako každé jiné), které může volební výsledek ovlivnit takovým způsobem, že bude nutné volby nebo hlasování zopakovat.

VII/3 *Judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) k článku 3
Protokolu č. 1 k Úmluvě*

89. Základní právo na svobodné volby zaručuje též čl. 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě, dle něhož *Vysoké smluvní strany se zavazují konat v rozumných intervalech svobodné volby s tajným hlasováním za podmíněk, které zajistí svobodné vyjádření názorů lidu při volbě zákonodárného sboru.*

90. Ústavní soud je toho názoru, že hovoří-li článek 3 Protokolu č. 1 výslovně jen o volbách do „zákonodárného sboru“, nelze z toho dovodit, že se vztahuje pouze a výlučně na celostátní parlamentní volby; obecné závěry ohledně obsahu práva na svobodné volby, vyslovené v judikatuře ESLP, lze analogicky vztáhnout též na volby do zastupitelstev obcí. Význam komunálních voleb pro účinnou politickou demokracii je nesporný a proto slovo „zákonodárný“ v citovaném článku nezbytně neznamená v poměrech České republiky pouze Poslaneckou sněmovnu či Senát, ale musí být vykládáno ve světle ústavní struktury státu plynoucí z čl. 99 a násl. Ústavy, zejména pak z čl. 104 odst. 3 Ústavy, dle něhož zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky. Z uvedeného Ústavní soud dovozuje, že čl. 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě, potažmo obecné principy plynoucí z judikatury ESLP k citovanému článku, lze aplikovat i na volby do místních zastupitelstev (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 1. 7. 2004 ve věci *Santoro proti Itálii*, stížnost č. 36681/97, odst. 50 a násl., rozsudek velkého senátu ze dne 18. 2. 1999 ve věci *Matthews proti Spojenému Království* stížnost č. 28433/94, odst. 40 a rozsudek pléna ze dne 2. 3. 1987 ve věci *Mathieu-Mohin a Clerfayt proti Belgii*, stížnost č. 9267/81, odst. 53).

91. Obecné principy vyplývající z judikatury institucí Úmluvy formuloval ESLP v rozsudku velkého senátu ze dne 8. 7. 2008 ve věci *Yumak a Sadak proti Turecku*, stížnost č. 10226/03 (srov. odst. 105 a násl. cit. rozsudku) následovně:

92. Článek 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě zakotvuje princip účinné demokracie, v důsledku čehož má v systému Úmluvy prvořadý význam. Demokracie je základním prvkem „evropského veřejného pořádku“ a práva zaručená v citovaném článku jsou zásadní pro vytvoření a udržení základů účinné a smysluplné demokracie založené na panství práva. Základem každé demokracie jsou svobodné volby a svoboda projevu, v rámci ní pak zvláště svoboda politické diskuse.

93. Požadavek „svobodného vyjádření vůle lidu“ předpokládá absenci jakékoliv formy nátlaku při výběru jednoho nebo více kandidátů. Volič při své volbě nesmí být nadměrně nucen volit tu či onu stranu, resp. volič při výběru kandidátů či stran nesmí být žádnou formou donucován. Slovo „volba“ též znamená, že různým politickým stranám musí být zajištěna rozumná možnost prezentovat své kandidáty při volbách.

94. Znění článku 3 Protokolu č. 1 je odlišné od dalších ustanovení Úmluvy a jejích protokolů zaručujících základní práva a svobody, neboť výslovně stanoví závazky smluvním stranám Úmluvy. ESLP však ve svých rozhodnutích již uvedl, že citovaný článek zaručuje též subjektivní individuální práva, včetně práva volit a práva být volen.

Tato práva však nejsou absolutní, neboť citovaný článek vytváří smluvním státům prostor pro „implicitní omezení“ a dává jim možnost širokého uvážení.

95. Jelikož článek 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě není omezen specifickým seznamem „legitimních cílů“, vyjmenovaných v člancích 8 až 11 Úmluvy, smluvní státy mohou přihlížet i k cíli neobsaženému ve výjimkách z uvedených článků Úmluvy, za předpokladu, že je v konkrétním případě prokázána slučitelnost tohoto cíle s principy právního státu a obecnými cíli Úmluvy. ESLP tudíž neaplikuje tradiční testy „nezbytnosti“ a „naléhavé společenské potřeby“ užívané v kontextu článků 8 až 11 Úmluvy, ale při posuzování souladu s článkem 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě se zaměřuje zpravidla na dvě kritéria: zda v konkrétním případě došlo ke svévoli nebo nedostatku proporcionality, a zda omezení zasáhlo do svobodného vyjádření názorů lidu.

96. Je věcí ESLP v poslední instanci posoudit, zda požadavky článku 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě byly naplněny, a ubezpečit se, že dané omezení či zásah orgánu veřejné moci nezasáhly samotnou podstatu citovaným článkem zaručených práv, a nezbavily je jejich účinnosti.

97. K případnému zásahu orgánu veřejné moci do Úmluvou zaručeného práva na svobodné volby může dojít jen při sledování legitimního cíle a za podmínky, že použité prostředky nebyly ve vztahu ke sledovanému cíli neproporcionální. Žádný zásah nesmí ohrozit svobodné vyjádření názorů lidu při volbě svých zástupců a musí odrážet, resp. nemařit snahu o zachování integrity a účinnosti volební procedury zaměřené na zjištění vůle lidu prostřednictvím všeobecných voleb. Jakýkoliv odklon od principu všeobecných voleb hrozí podryváním demokratické legitimacy zákonodárního sboru takto zvoleného a zákonů, které přijímá. Byla-li vůle lidu svobodně a demokraticky vyjádřena, žádné následující zásahy nemohou tento výběr zpochybnit, s výjimkou existence přesvědčivých důvodů v zájmu demokratického pořádku.

98. V rozsudku ze dne 26. 7. 2011 ve věci *Orujov proti Ázerbajdžánu*, stížnost č. 4508/06, ESLP připustil (odst. 40 a násl.), že omezení obsažená ve volebních zákonech členských států Úmluvy a umožňující zrušení voleb, resp. diskvalifikaci kandidátů, mohou sledovat legitimní cíl zajistit rovné a spravedlivé podmínky pro všechny kandidáty ve volební kampani a ochranu svobodného vyjádření vůle, zejména pokud se někteří kandidáti uchýlí k neférovým nebo nezákonným prostředkům získání volební podpory ve volbách.

99. V tomto ohledu ESLP poznamenal, že zjištění, že kandidát se angažoval v neférových nebo nezákonných metodách volební kampaně, může mít vážné důsledky pro takového kandidáta, neboť může být vyloučen z volební soutěže. Jelikož však Úmluva garantuje účinný výkon individuálních volebních práv, ESLP současně poznamenal, že za účelem zabránit svévolné diskvalifikaci kandidátů by zákony členských států Úmluvy měly obsahovat i dostatečné záruky chránící kandidáty před zneužitím nebo před nedůvodným tvrzením o volebních vadách, a že rozhodnutí o vyloučení musí být založeno na spolehlivém, relevantním a dostatečném důkazu takové vady.

100. V rozsudku ze dne 30. 9. 2010 ve věci *Kerimová proti Ázerbajdžánu*, stížnost č. 20799/06 (odst. 46), ESLP vyjádřil pochyby, zda praxe nepřihlížet ke všem hlasům v celém volebním obvodu jen pro skutečnost, že k nepravidłnostem došlo jen v několika volebních okrscích, bez ohledu na rozsah volebních vad a jejich vliv na celkový volební výsledek ve volebním obvodu, může být nezbytně považována pro účely čl. 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě za praxi sledující legitimní cíl.

101. V rozsudku ze dne 7. 2. 2008 ve věci *Kovach proti Ukrajině*, stížnost č. 39424/02 (odst. 55 a násl.) ESLP členským státům Úmluvy přiznal široký prostor ohledně způsobu, jímž jsou výsledky voleb přezkoumány příslušnými národními orgány; nicméně dodal, že i přes tuto skutečnost nemůže rezignovat na svoji povinnost v konečné instanci posoudit, zda daná rozhodnutí nebyla svévolná.

102. ESLP konstatoval, že některé národní úpravy přezkumu voleb neobsahují jasná ustanovení o přezkumu výsledků voleb, což zakládá potenciální riziko pro uplatňování volebních práv při interpretaci volebního zákona vnitrostátními orgány a vyvolává potřebu zvláštní opatrnosti z jejich strany.

VII/4 Aplikace obecných principů práva na svobodné volby na projednávanou věc

103. Stěžovatel Ing. Rostislav Hakl tvrdil, že zneplatnění voleb do zastupitelstva městské části bylo svévolné a protizákonné a ve svém důsledku porušilo jeho základní právo na přístup k voleným a jiným veřejným funkcím, zaručené v článku 21 odst. 4 Listiny. Stěžovatel Statutárního město Brno, městská část Brno-sever tvrdí, že Krajský soud v Brně porušil jeho základní právo na výkon práva na samosprávu svobodně zvoleným zastupitelstvem, zaručené článkem 101 odst. 1 Ústavy ve spojení s čl. 100 odst. 1 a čl. 8 Ústavy, čímž rovněž porušil zákaz nezákonného státního zásahu do činnosti územního samosprávného celku, zakotvený v článku 101 odst. 4 Ústavy.

104. Ústavní soud ve světle námitek vznesených stěžovateli posoudil obsah napadeného rozhodnutí krajského soudu, obsah spisu Krajského soudu v Brně sp. zn. 67 A 13/2014 a vyjádření účastníků řízení a dospěl k závěru, že obě ústavní stížnosti jsou důvodné.

105. Žádný ze stěžovatelů nebo vedlejších účastníků nenamítal, že by krajský soud nesprávně zjistil skutkový stav; podle jejich tvrzení však krajský soud ze správně zjištěného skutkového stavu vyvodil extrémně nesprávné právní závěry a nepřihlédl k principům plynoucím z dosavadní judikatury Ústavního soudu k článku 21 Listiny, resp. tyto principy na zjištěný skutkový stav nesprávně aplikoval.

106. Ústavní soud připomíná, že jeho kompetence ověřovat soulad rozhodnutí obecných soudů se zákonem je omezená a že není jeho úkolem tyto soudy nahrazovat v takových otázkách, jako je hodnocení důkazů nebo výklad podústavní normy. Nicméně pro účely dohledu nad slučitelností rozhodnutí volebního soudu s požadavky článků Ústavy, Listiny, Úmluvy či Paktu, zaručujících základní právo na svobodné volby, Ústavní soud

musí napadené soudní rozhodnutí a postup jeho přijetí posoudit detailně a rozhodnout, zda se krajský soud nedopustil svévole.

107. Ústavní soud opakuje, že v projednávaném případě tvrzená protiústavnost rozhodnutí volebního soudu má spočívat v extrémně vadné aplikaci ustanovení § 60 odst. 3 zákona o volbách, dle něhož soud může vyslovit neplatnost voleb, má-li zato, že byla porušena ustanovení (tohoto) zákona způsobem, který mohl ovlivnit výsledky voleb.

108. Jelikož citované ustanovení § 60 odst. 3 zákona o volbách relevantní způsoby porušení zákona o volbách (natož ostatních zákonů) schopné ovlivnit výsledky voleb blíže nekonkretizuje, volební soud má relativně široké pole uvážení při posuzování zjištěných skutečností; toto uvážení však nesmí být svévolné, nýbrž musí respektovat ústavněprávní hlediska. Úkolem Ústavního soudu je pak posoudit, zda důvody diskvalifikace uplatněné soudem při zrušení voleb byly slučitelné s požadavkem právního státu, účinné politické demokracie a zda sledovaly legitimní cíl zajistit rovné a spravedlivé podmínky pro všechny kandidáty ve volební kampani a ochranu svobodného vyjádření vůle lidu ve volbách, a též s mantinely vyslovenými v jeho výše zmíněné judikatuře i judikatuře Evropského soud k článku 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

109. Jinak řečeno, vágnost ustanovení § 60 odst. 3 zákona o volbách a z toho plynoucí potenciální riziko pro výkon práva na svobodné volby, volá po zvláštní opatrnosti při jeho aplikaci v konkrétním případě. Při rozhodování o neplatnosti volební soud nesmí překročit vymezené ústavní limity.

110. Úkolem Ústavního soudu je posoudit, zda v konkrétním případě nedošlo rozhodnutím volebního soudu ke svévoli nebo nedostatku proporcionality, a zda zrušení voleb nezasáhlo do svobodného vyjádření názorů voličů, čímž by bylo zasaženo do samotné podstaty ústavně zaručených základních práv, neboť by tím byla zbavena účinnosti ve smyslu čl. 4 odst. 4 Listiny.

111. Žádný zásah nesmí ohrozit svobodné vyjádření názorů lidu při volbě svých zástupců a musí odrážet, resp. nemařit snahu o zachování integrity a účinnosti volební procedury zaměřené na zjištění vůle lidu prostřednictvím všeobecných voleb. Jakýkoliv odklon od principu všeobecných voleb hrozí podryváním demokratické legitimacy obecního zastupitelstva takto zvoleného a aktů, které přijímá. Byla-li vůle lidu svobodně a demokraticky vyjádřena, žádné následující zásahy nemohou tento výběr zpochybnit, s výjimkou existence přesvědčivých důvodů v zájmu demokratického pořádku.

112. Ústavní soud uznává, že v projednávaném případě krajský soud sledoval legitimní cíl zajistit rovné a spravedlivé podmínky pro všechny kandidáty ve volební kampani a ochranu svobodného vyjádření vůle všech voličů v inkriminovaných volebních okrscích. Má však zato, že vadnou aplikací principů plynoucích zejména z nálezů Ústavního soudu ve věcech sp. zn. Pl. ÚS 57/10 a sp. zn. Pl. ÚS 4/10 krajský soud

nepřípustným a podstatným způsobem snížil hranici pro dovolený zásah soudu do výsledků voleb, ve výše citovaných nálezech Ústavním soudem vymezenou.

113. Nelze totiž pominout a nevidět, že okolnosti, za nichž se konaly komunální volby v Krupce a komunální volby v městské části Brno-sever, byly výrazně a podstatně odlišné. Ve volbách v Krupce bylo prokázáno pojetí volební kampaně *obchodně-tržním způsobem*, při existenci systému sofistikovaného ovlivňování vůle voličů reálnou korupcí této vůle nepřípustným uplácením voličů a jejich svážením do volebních místností za účelem hlasování pro konkrétní volební stranu, navíc hlasování zajištěného zpětnou vazbou založenou na kontrole, zda tito voliči skutečně jim určenou stranu zvolili.

114. Naproti tomu ve volbách v městské části Brno-sever existence obdobného systému korupce a nepřípustného nátlaku na vůli voličů prokázána nebyla. Ústavní soud má pochybnosti o tom, zda zjištěné skutkové okolnosti (slibování bezplatného vstupu a konzumace na „povolební párty“) vůbec nějakou relevantní „nezákonnost“ mohly způsobit, zejména ve světle práva na svobodu projevu chráněného článkem 17 Listiny resp. článkem 10 Úmluvy. Ve skutečnosti, že pan Adam Adámek některým voličům v některých volebních okrscích za účast ve volbách sliboval povolební zábavu a pohoštění a současně jim doporučil, koho mají volit, aniž na tyto osoby vyvíjel nějaký nátlak, nelze bez dalšího spatřovat nezákonnost, natož nezákonnost působící neplatnost voleb v celé městské části.

115. Závěry, vyvozené krajským soudem, jsou způsobitelné vnést do systému komunálních voleb nežádoucí prvek právní nejistoty, neboť podobnému jednání třetích osob, které v projednávaném případě krajský soud vedlo ke zrušení voleb do zastupitelstva městské části Brno-sever, nelze do budoucna efektivně bránit; ostatně nelze zastírat, že „slibování“ je mnohdy nedílnou či podstatnou součástí volební kampaně, aniž by zakládalo jakoukoliv relevantní nezákonnost vedoucí k „zatemnění“ komunálních voleb a nutnosti jejich zrušení.

116. Ústavní soud je toho názoru, že v daném případě nešlo ani o „*obchodně tržní způsob*“ vedení volební kampaně, který ve svém nálezu ve věci komunálních voleb v Krupce označil za „extrémní a hrubě nesouladný s principy demokratického právního státu.“

117. Podle Ústavního soudu v projednávaném případě nebyly zjištěny jakékoliv náznaky nepřijatelné agitace „*ve formě teroru, jímž činí se fyzický a psychický nátlak na volné rozhodnutí voličů tou měrou, že ani tajnost volby není s to, aby svobodné rozhodnutí voličovo zabezpečila*“ (srov. bod 83 tohoto odůvodnění). Voliči nebyli jakkoliv nuceni resp. „nadmíru“ (tj. způsobem, znamenajícím skutečný psychický nátlak) podněcováni volit konkrétní stranu či kandidáta, čímž by bylo mařeno „svobodné vyjádření názorů lidu.“ Pouhé agitování ve prospěch určitého kandidáta výše popsaným způsobem není podle přesvědčení Ústavního soudu výjimečnou událostí, deformující vůli voličů do té míry, jež opodstatňuje zrušení celých voleb. Navíc, jak

vedl sám krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí, nelze postavit najisto, o kolik hlasů získala volební strana č. 1 více v důsledku konání zábavy na „Musilce.“

118. Ústavní soud neshledal též jakýkoliv důvod měnit limity nepřipustné volební agitace, vymezené citovanými nálezy ve věcech sp. zn. Pl. ÚS 57/10 a sp. zn. Pl. ÚS 4/10 jako kritéria, která je nezbytné vzít v úvahu při aplikaci ustanovení § 60 odst. 3 zákona o volbách, a tím zavádět či zvyšovat právní nejistotu ohledně výsledků (platnosti či neplatnosti) komunálních voleb v budoucnu.

119. Ústavní soud je toho názoru, že rozhodnutí zrušit volby do Zastupitelstva městské části Brno-sever bylo svévolné a neproporcionální k žádanému legitimnímu cíli. V důsledku toho uzavřel, že základní práva stěžovatelů, uvedená ve výrocích I a II tohoto nálezu, byla porušena.

120. Ústavní soud dále konstatuje, že skutkový stav, na jehož základě rozhodl krajský soud o neplatnosti voleb, nebyl zjištěn natolik spolehlivě, aby bylo možno dospět ke spolehlivému závěru o volebních vadách a o možné příčinné souvislosti vad s výsledným složením zastupitelského sboru.

121. V odůvodnění soudního rozhodnutí se vyskytuje nebývalé množství hypotetických úsudků, které mají začasné apodiktickou povahu a nejsou opřeny o faktická data, takže vzbuzují spíše dojem spekulací, než skutkově podložených závěrů.

122. Takovou logicky vadnou povahu mají podle názoru Ústavního soudu např. následující tvrzení, obsažená v odůvodnění napadeného rozhodnutí [odlišným typem písma a symbolem (?) vyjadřuje Ústavní soud svou pochybnost ohledně formálně logické korektnosti použité argumentace]:

- «„Je tak *zřejmé* (?), že Romové starostu Hakla fakticky volili. Zároveň je podle soudu *zřejmé* (?), že tak činili proto, že jim Adam Adámek jeho volbu doporučil a za účast ve volbách slíbil bezplatný vstup a konzumaci na zábavě na „Musilce“ ... Jedná se tedy *zjevně* (?) o osoby, které k volbám běžně nechodí a o politiky se nezajímají. ... Je-li pak takovým osobám doporučeno někým, koho vnímají jako autoritu, konkrétní jméno osoby, kterou mají volit, a současně je jim za účast ve volbách něco slíbeno, je *zřejmé* (?), že taková „politikou zcela nedotčení prvovoliči“ toto doporučení budou vnímat jako závazné a uposlechnou je *Fakticky* (?) došlo k tomu, že Romové jeho doporučení vnímali jako závazné a volili starostu Hakla. Nečinili tak proto, že by se k volbě starosty Hakla svobodně a nezávisle rozhodli, nýbrž proto, že jim to Adam Adámek doporučil a za účast ve volbách slíbil zábavu a pohoštění zdarma» (str. 10 odůvodnění rozsudku).
- «V případě právě posuzovaném byla *podle názoru zdejšího soudu* (?) vůle celé řady romských voličů ovlivněna. Jednalo se o voliče, kteří by „za normálních okolností“ k volbám *pravděpodobně* (?) vůbec nešli. Adam Adámek jim však za účast ve volbách slíbil zábavu a pohoštění a současně jim doporučil, koho mají volit. Ovlivnil tak vůli těchto voličů nejen v tom smyslu, aby k volbám šli (což by mohlo být vnímáno pozitivně), ale silou jeho autority a vinou „*politické nigramotnosti*“ (?) těchto voličů ovlivnil i to, koho mají volit.» (str. 11 odůvodnění rozsudku).

123. Rovněž tak v této souvislosti Ústavní soud zdůrazňuje, že krajský soud nechal bez povšimnutí tu okolnost, že povinností členů okrskové volební komise je přispívat k plnění jejího úkolu, kterým je podle § 16 volebního zákona rovněž udržování pořádku ve volební místnosti a dozor nad průběhem hlasování v souladu s volebním zákonem. Z obsahu výpovědí členů volebních komisí (z odůvodnění napadeného rozhodnutí není bohužel zřejmé, zda šlo o předsedy komisí nebo jen stěžovatelem označené členy) a ze zápisů o průběhu a výsledku hlasování ve volebních okrscích (viz bod 65 výše) však není patrné, že by okrskové volební komise při zmiňovaném chování voličů nějak zasahovaly. Nelze proto vyloučit, že toto chování voličů začalo být hodnoceno jako problematické až *ex post*, tj. po zjištění volebního výsledku. Ústavní soud konstatuje, že hodnocení těchto důkazů nevěnoval krajský soud dostatečnou pozornost.

124. Podle názoru Ústavního soudu volební soud interpretoval ust. § 60 odst. 3 volebního zákona, stanovícího podmínky pro vyslovení neplatnosti voleb, extrémně vadným způsobem, zakládajícím porušení základního práva na spravedlivý proces. Tato interpretace excesivně vybočuje z pravidel logického výkladu a zakládá důvod kasačního rozhodnutí Ústavního soudu, neboť zasáhla některé z ústavních hmotných subjektivních práv, v daném případě stěžovatelovo právo na přístup k voleným funkcím (srov. náleze ze dne 29. 5. 1997 sp. zn. III. ÚS 31/97).

125. Ústavní soud závěrem shrnuje:

126. Svobodná soutěž politických sil v demokratické společnosti ve smyslu článku 22 Listiny náleží k fundamentálním ústavním principům, na nichž je založen demokratický a právní stát. Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad všemi orgány aplikujícími právo, tedy i volebními soudy, musí tuto svobodnou soutěž politických sil umožňovat a ochraňovat.

127. Podle článku 2 odst. 1 Ústavy je zdrojem veškeré státní moci lid, který státní moc vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.

128. Podle článku 6 Ústavy veškerá politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny, vyjádřené svobodným hlasováním ve svobodných a demokratických volbách.

129. Z předchozích principů vyplývá, že pro procesní úpravu volebního soudnictví a postup v takovém řízení platí vyvratitelná domněnka, že volební výsledek odpovídá vůli voličů. Předložit přesvědčivé důkazy k jejímu vyvrácení je povinností toho, kdo volební pochybení namítá.

130. Žádný soudní zásah nesmí ohrozit svobodné vyjádření názorů lidu při volbě svých zástupců a musí odrážet, resp. nemařit snahu o zachování integrity a účinnosti volební procedury, zaměřené na zjištění vůle lidu prostřednictvím všeobecných voleb. Následné zpochybňování výsledků voleb bez prokázání závažných volebních vad hrozí podříváním demokratické legitimacy zvolených zastupitelských orgánů a aktů, které přijímají. Byla-li vůle lidu svobodně a demokraticky vyjádřena, žádné následující zásahy nemohou tento výběr zpochybnit, s výjimkou existence přesvědčivých důvodů v zájmu demokratického pořádku.

131. S výjimkou nejzávažnějších pochybení ve volební proceduře musí státní moc, reprezentovaná volebními soudy, zachovávat zdrženlivost ve své ingerenci a vyvarovat se aktivismu.

132. Rozhodnutí voličů jako suveréna může soudní moc změnit jen ve výjimečných případech, jestliže vady volebního procesu způsobily nebo mohly prokazatelně způsobit, že by voliči rozhodli jinak a že by byl zvolen jiný kandidát.

133. V posuzovaném případě Ústavní soud přesvědčivé důvody pro vyslovení neplatnosti voleb nezjistil.

134. Ústavní soud proto ústavním stížnostem obou stěžovatelů Ing. Rostislava Hakla a Statutárního města Brna, městské části Brno-sever ze shora uvedených důvodů vyhověl a napadené usnesení krajského soudu podle § 82 odst. 1, odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

135. Bude nyní na Krajském soudu v Brně, aby o návrhu na neplatnost voleb, podaném Mgr. Petrem Hladíkem, znovu rozhodl. Ve smyslu článku 89 odst. 2 Ústavy je krajský soud vázán právním názorem, který ve věci vyslovil Ústavní soud.

136. Ústavní soud zrušil i rozhodnutí ministra vnitra ze dne 8. 12. 2014, o vyhlášení opakovaných voleb do Zastupitelstva obce Brno-sever, oznámené sdělením č. 289/2014 Sb., byť toto rozhodnutí nebylo ústavními stížnostmi napadeno. Za situace, kdy citované rozhodnutí ministra vnitra navazovalo na tímto nálezem zrušené usnesení krajského soudu, odpadl zrušením napadeného usnesení důvod pro jeho vydání.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 10. února 2015

Jan Musil
předseda senátu Ústavního soudu